

"עשרה מי יודע?"

כך שרנו ממש לא מזמן, בליל הסדר... ומהי התשובה?

"עשרה דיבריא!" – עשרת הדיברות!

עכשיו, לאחר שבעה שבועות של ספירת העומר, מפסח ועד הלום, הגענו ליעד - לחג מתן תורה

בו קיבלנו במעמד הר סיני את עשרת הדיברות, עשרת החוקים שהם היסוד למוסר האנושי.

בחג הזה יש לכולנו הזדמנות להתחבר אליהם מחדש ולגלות את המסר הרלוונטי שלהם לנו ולמשפחתנו.

הכנו עבורכם הצעה למסורת משפחתית חדשה, סביב שולחן החג:

"הגדת עשרת הדיברות"

אתם מוזמנים לקרוא, לדון, לשיר ולפעול סביב התכנים של עשרת הדיברות

קריאה מתחילים!

מה צריך להכין?

- סעודת חג חגיגית
- 4 כוסות יין/מיץ לכל משתתף
- הגדת עשרת הדיברות

שימו לב, בכדי להפיק את המירב מ"הגדת עשרת הדיברות" מומלץ להקדיש לה זמן בנחת לאורך סעודת ליל החג. לחילופין, ניתן לקיים את הפעילות לאורך כל סעודות החג. כמובן שתמיד ניתן לבחור קריאה ועיסוק בחלק מהדיברות בלבד.

הגדת עשרת הדיברות פעילות משפחתית לחג השבועות

הפקה:
פרויקט עשרת הדיברות (הפוטנציאל הלאומי חל"צ)
בשיתוף המערך לשירותים רוחניים בהסתדרות הציונית העולמית

כתיבה:
ענבל מחלב, אופיר בטש, הרב ניצן ברגמן

ייעוץ תוכן:
הרב בצלאל ספרא (מנהל תכנית יחד, אור תורה סטון),
אילן פרידמן (מנכ"ל המערך לשירותים רוחניים בתפוצות בהסתדרות הציונית העולמית)

איורים: יוסי שחר

עיצוב: חמוטל לורנס

עיצוב גרסה דיגיטלית: אופיר בטש

הדפסה:
2 מפיקים

תרגום לאנגלית: מייקל ריינזברי
תרגום לספרדית: שמואל קורנבליט

© כל הזכויות שמורות

להורדת גרסה להדפסה כנס ל:
<https://www.aseret.org.il/hshavuot>
או סרוק

הקדמה להגדת עשרת הדברות

מונחת לפניך חוברת "הגדת עשרת הדברות" המאגדת בתוכה עשר פעילויות שונות. כל פעילות מיוחדת לאחת מעשרת הדברות.

מטרתה של החוברת: פעילות משפחתית ערכית סביב הנושא המרכזי בחג השבועות - חג מתן תורה - עשרת הדברות.

הערכה בנויה במתכונת הגדה לפסח.

הערכה ראתה אור ע"י פרוייקט "עשרת הדברות" בשיתוף המערך לשירותים רוחניים בתפוצות בהסתדרות הציונית העולמית.

אני מברך על היוזמה הברוכה ומודה לרב אילן גולדמן על הרעיון להפקת החוברת הנאה והביצוע. ולאילן פרידמן - מנהל המערך לשירותים רוחניים בתפוצות - על הסיוע וההדרכה בתכנים ובמתודות.

אני מקווה כי חוברת זו, תסייע להורים בהעברת המסר החינוכי של חג השבועות לילדיהם, והם יפיקו מכך תועלת רבה.

בפרוס חג השבועות, אני מאחל לכולנו חג שבועות שמח!

הרב יחיאל וסרמן
ראש המערך

מבוא

עשרת הדברות במבט כולל

בהתבוננות על עשרת הדברות, ניתן למצוא כמה מאפיינים שהופכים אותם לחזון הלאומי שלנו. ללא המאפיינים הללו קשה לבדל את עשרת הדברות מכל ניסוח של אמנה חברתית או מגילת יסוד של כל מי שמנסה לכתוב חזון למדינה.

1. הם **פשוטים** - נגישים גם לילדים, ומצד שני **עמוקים** - שאפשר כל הזמן לחקור ולהעמיק בהם יותר ויותר למבוגרים.

2. הם **רלוונטיים** לימינו ויחד עם זאת ערכים **נצחיים**, שמתאימים לכל זמן.

3. **יהודיים ואוניברסליים**, הם מתאימים למדינה היהודית, וגם לגויים שגרים בה, ומעבר לכך הם מהווים אור לכל העמים, איך בונים עולם טוב יותר.

4. הם **כוללניים** אבל **נקודתיים וברורים** (בניגוד לאמנות משותפות שבדרך כלל לא אומרות כלום במישור המעשי...), כל סוגי הקבוצות ימצאו את עצמן ב'מסמך' הזה, ויחד עם זאת יש להם את הכוח לגרום לשינוי.

5. הם מדברים **לפרט ולכלל**.

עדות על מרכזיותם של לוחות הברית עם עשרת הדברות, שמהווים הצהרה א-לוהית שמקובלת בעולם וידועה לכולם, אנחנו מוצאים למשל בהתייחסות של האבות המייסדים של ארצות הברית לנושא הזה. ומהצד השני, הצורך הגרמני רצה להשמיד את עשרת הדברות מעל פני העולם, כי הן מייצגות את המצפון שהיהודים הביאו לעולם. בבית הנבחרים בארה"ב ישנו פסל של משה רבנו עם הלוחות, כי עשרת הדברות מהווים בכל חברה מוסרית סט של ערכים שנמצאים בקונצנזוס. גם היום ברחבי העולם כשרוצים ללמוד מה צריך לעשות כדי לשפר את המצב, עם כל הקשיים שיש בו, עשרת הדברות מהווים את המצפן המוסרי הכי טוב שאי פעם ניתן לעולם. אז זו לא רק תחושה פנימית שלנו, אלא כל העולם רואה זאת כך.

לעומקם של הדברות

כולנו יודעים שיש בעשרת הדברות משהו שונה משאר תרי"ג המצוות. הם מכונים דברות ולא מצוות, הם נמצאים על לוחות הברית, הם היחידים שנאמרו ישירות לעם ישראל במעמד הר סיני, והלוחות אף הונחו בארון הברית בקודש הקודשים, מרכז החיים היהודים, מוקד כל התפילות שלנו. הם נמצאים כמעט בכל בית כנסת מעל ארון הקודש, כאילו הם אומרים לנו: "אל תשכחו אותנו". אם כן מהם עשרת הדברות? מה התפקיד שלהם? במה הם ייחודיים?

רש"י אומר: "כל 613 מצוות בכלל עשרת הדברות הן. ורס"ג פרש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצוות התלויות בו"¹. אם כן, עשרת הדברות הם מעין עשר קטגוריות שלכל אחת מהן מפורטות שאר המצוות, מעין כותרת או תוכן עניינים. ככל שנעיין בעוד פרשנים, נגלה ביטויים חוזרים ונשנים כלפי הדברות כ"שורשי המצוות כולם"², שורשי יסודי התורה³, קווי יסוד וראשי פרקים⁴, כללות כל התורה כולה⁵, עיקרי התורה⁶, עיקר וראשית הדת⁷. ביטויים כאלה נשמעים אחרת מאשר רק לומר שהדברות הם קטגוריות, ונראה שהיחס לדברות הוא כתמצית של הכל, עוד לפני הפירוט ל-613 מצוות. זה מצביע על כך שיש כאן כוח שאם נבין את העיקר שבו ונחיה על פיו, זה יאפשר לנו למלא את יעודנו בעולם. כי להתייחס לדברות כמרכזים את כל התרי"ג זה משהו אחד, אבל לראות בהם את התמצית של התורה, וממילא לדרוש שנשים אותם במרכז התודעה שלנו, מעל ארון הקודש, לראות בהם מפתח אל כל ערכי התורה, ודלת לכל מצוות התורה, זה כבר משהו אחר.

אבל למה הכוונה במילים "עשרת הדברים"? הרי בתוך הדברות כלולים 15 מצוות, ואם כן מה זה דיבר? נראה שהכוונה לעקרון כללי, לערכים כלליים. המילה 'דבר' היא מילה מאד כללית שמכילה בתוכה את כל מה שהזכרנו, וננסה להגדיר זאת: הערכים והחזון לצורך מילוי משימתנו כממלכת כוהנים וגוי קדוש נמצאים

בעשרת הדברות. הם מפתחים את האישיות שלנו כדי שנוכל לקבל את כל התורה כולה באופן שזה יביא אור לעולם. עשרת הדברות מהווים עוגן ערכי, כלומר חיבור לערכים היסודיים כמו משפחה ונישואין, כי ללא זה כל התרבות שלנו תשתנה בהתאם לתרבות החולפת, והם מהווים מצפן לבדיקה עצמית בעת ניסיון. הם שורשים ויסודות לכל התורה, ויש בהם את החזון של עם ישראל לתיקון העולם, כל אלה הם חלקים מה"דבר". ואולי הביטוי המתאים ביותר הוא ערכי ליבה או ערכי יסוד.

עשרת הדברות זה אנחנו

ישנו מדרש שמוזכר באור גדליה וגם בשם משמואל בכמה מקומות. במדרש מובא שלפני שהדברות נכתבו על הלוחות, הן נכתבו על נפשותיהן של ישראל. הרעיון הזה שמעמד הר סיני השאיר חותם נצחי של עשרת הדברות כדברים שנכנסים ל-DNA הרוחני שלנו, ומשם לתודעה הכללית שלנו, ולאידאל הכללי שלנו, והדרך לקיים את הברית שאי אפשר לברוח ממנה, כבר ניתן לנו בהר סיני! זה מוטמע בנו, זה הייעוד שלנו להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש. ואם כן, זה באמת לא משהו מבחוץ אלא משהו שנמצא בתוכנו, שרק צריך לחשוף אותו. כל דיבר מדבר אלינו! אל כל עם ישראל.

הרב שלום שוורץ
מייסד 'פרויקט עשרת הדברות'

1 רש"י, שמות כד, יב
2 ספר הכוזרי, מאמר ראשון, פז
3 אברבנאל, שמות כ, ב
4 הרש"ר הירש, שמות כ, יד
5 ספר התניא, ליקוטי אמרים פרק כ
6 המב"ט, בית אלוקים, שער היסודות, פרק יב
7 הרמב"ם, פירוש המשניות למסכת תמיד, פרק ה, משנה א

הגדת עשרת הדברות

את הערב נפתח בקידוש, ובו נשתה את כוס היין הראשונה מבין ארבע כוסות בהן נתכבד בערב זה.

את הדברות נלמד בשיטת 'הספירה לאחור', נתחיל מהדיבר העשירי - "לא תחמוד" ונתקדם עד לדיבר הראשון - "אנוכי ה' א-לוהיך".

זו ההזדמנות להיזכר ברגע מכוון - במעמד הר סיני.
אחד מבני הבית מוסיף להקריא:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִיטּוֹת הַבְּקָר וַיְהִי קֶלֶת וּבָרְקִים וְעָנָן כְּבֹד עַל הָהָר וְקוֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיִּחַרְד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֵהוּ. וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרֹאת הָא-לֵהִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְצַבּוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר. וְהָרַסִּינִי עֵשֶׂן כְּלוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֵשֶׂנוּ כְּעֵשֶׂן הַכִּבְשָׁן וַיִּחַרְד כָּל הָהָר מְאֹד. וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד מִשָּׁה יְדַבֵּר וְהָא-לֵהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל.

קידוש ליל שבועות (נכתב את ארזות החג בקידוש על היין):

סְבָרִי מְרֻנָּה וְרַבְּנָה וְרַבּוֹתַי:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמַמְנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְתַתֵּן לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חֲגִים וְזְמַנִּים לְשִׂשׁוֹן. אֵת יוֹם חַג הַשְּׁבֻעוֹת הַזֶּה. זְמַן מַתַּן תּוֹרַתְנוּ: מִקְרָא קִדְּשׁ זִכָּר לִיצִיאַת מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ בְּחֶרֶף וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. וּמוֹעֲדֵי קִדְּשָׁךְ בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַנִּחַלְתָּנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה ה' מִקְדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמַנִּים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהִחֵינּוּ וְקִיְמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה:

נִסְאִים אֵת הַיַּיִן וְהַכֵּיכָרִים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצָנְנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.

בִּזְצִיּוֹם אֵת הַחֹלֶת וְהַכֵּיכָרִים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמוֹצִיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ.

כעת רגע לפני שמתחילים בארוחה נערוך אתגר משפחתי קצר: **"עשרה מי יודע?"** - נסו להיזכר יחד מה הם עשרת הדברות. היעזרו בעשר האצבעות, על כל דיבר שזוכרים מרימים אצבע אחת. ברגע שכל עשר האצבעות מורמות - הגעתם ליעד!

וַיְדַבֵּר א-להים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמּוֹר:

- (1) אֲנֹכִי ה' א-להיך אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים.
- (2) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי... (6) לֹא תִרְצַח.
- (3) לֹא תִשָּׂא אֵת שֵׁם ה' א-להיך לְשׁוֹא... (7) לֹא תִנְאֹף.
- (4) זְכוֹר אֵת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעִשִּׂיתָ כָּל מְלַאכְתְּךָ וְיוֹם הַשַּׁבָּת שִׁבְתָּ לָהּ אֲלֻכִּיךָ... (8) לֹא תִגְנֹב.
- (5) כִּבֵּד אֵת אָבִיךָ וְאֵת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכוּ יָמֶיךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר ה' א-להיך נָתַן לְךָ. (9) לֹא תַעֲנֶה בְּרַעֲךָ עַד שִׁקָּר.
- (6) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים. (10) לֹא תִחְמֹד בֵּית רְעֵךָ. לֹא תִחְמֹד אִשְׁתּוֹ רְעֵךָ וְעַבְדּוֹ וְאִמָּתוֹ וְשׁוֹרוֹ וְחִמְרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרַעֲךָ.

כל זאת היה לפני מעל 3300 שנה, אי שם במדבר סיני.

והיום? איך הדברות מדברים אלינו כיום?

ההיסטוריה היהודית מוסיפה לנוע בערוץ המוסרי שלה - המנוסח בעשרת הדברות (שמעון פרס)

9. לא תענה ברעך עד שקר

מקורות להרחבה:

10. לא תחמוד

ערכי ליבה שבדיבר:

מקורות להרחבה:

ומלבד שהזהיר בזה, שלא יעיד אדם שקר, נכלל בו הלועג על חברו, והמספר לשון הרע, והרכיל, והמלבין פני חברו ברבים ודומיהם (אברבנאל)

ושקר - אין לו רגליים (מדרש אותיות דרבי עקיבא)

לשקר יש פרחים, אך אין לו פרי (פתגם אפריקאי)

ערכי ליבה שבדיבר:

צדקת שקר - אסורה. לא לשקר וגם לא ללצוץ, להצליב ולרכב. יש להשתמש רק במילים שזויות טוב לאחרים.

הפעלה משפחתית: "נסה לא לחייך": יש לבחור אחד מבני הבית ובמשך דקה, כל בני המשפחה מרעיפים עליו מחמאות כשהאתגר שלו הוא לא לחייך. לאחר דקה עוברים לבן משפחה אחר. נראה מי יצליח לעמוד מול המילים המשמחות האלו!

המילים של עשרת הדברות הן, גם היום, המסד לתרבות המערבית כולה (שמעון פרס, בנאום השבעתו לנשיא ה-9 של מדינת ישראל)

הקנאה והתאוה והכבוד - מוציאים את האדם מן העולם (פרקי אבות)

לעולם ידע האדם ויאמין באמונה שלמה שמה שיש לו - טוב לו ומה שיש לו - די לו. ומה שאין לו - לא בשבילו, כי מה שאין לו - אינו עבורו ואז... תהיה השמחה מנת חלקו

(מקור לא ידוע)

במקום לקנא, צריך ללמוד לפרגן ולשמוח בהצלחת השני.

שאלה לדין: הדיבר "לא תחמוד" הוא דיבר מאוד מאתגר, ויש האומרים שהוא הדיבר הקשה ביותר. מדוע לדעתך? כיצד הפייסבוק, האינסטגרם, והטיק-טוק משפיעים על החמדנות שלנו?

הפעלה משפחתית: "איזהו עשיר? השמח בחלקו" (פרקי אבות) - שתפו בחמישה דברים בהם אתם שמחים בחלקכם!

כעת נתחיל במנה הראשונה ולאחריה נצבור לדיבר התשיעי.

הציונות שואפת לא רק לחזור ולעשות את עם ישראל לעם חי... אלא אף לתת דוגמה של עם... שבהנהלתו הפנימית וביחסיו עם האנושות כולה הוא דוגל במדיניות המבוססת על עשרת הדברות
(מקס נורדאו)

8. לא תגנוב

ערכי ליבה שבדיבר:

אם אהצית במבחן, אהזלים מיסים ואצתוף בתור 15 גניבה.

מקורות להרחבה:

בכלל גניבה: גניבת נפשות וגניבת ממון וגניבת דעת הבריות (ספורנו)

אל תגנוב כסף, אל תגנוב גם דעת. אל תגנוב דעת אחרים, ואל תגנוב דעת עצמך. שהרי לא פעם מבטיח האדם לנפשו לעשות גדולות, ולא

מקיים (הרבי מקוצק)

יהי ממון חברך חביב עליך כשלך (פרקי אבות)

אל מול הגנב ניצבת דמותו של 'הנהנה' מיגיע כפיו, עליו נאמר בתהילים "יגיע כפיו כי תאכל אשריו וטוב לך". האדם העמל והיגיע שמח בהישגיו ומעריך את פירות עמלו. המעשייה הבאה ממחישה זאת היטב:

לעשיר מופלג אחד היה בן מוכשר אך עצלן. כשרצה הבן להתחתן הסכים לכך אביו אך בתנאי שיעבוד למשך זמן מה ויצבור לעצמו ממון להמשך חייו. הבן העצלן התאכזב וזעק כי אין לו כוח לעבוד. ריחמה עליו אמו ונתנה לו מטבע זהב כשכר יום עבודה ממוצע והוא הגיש אותו לאביו כאילו הרוויח זאת בעבודתו. זרק האב את המטבע לאש. כששאל הבן

בתמיהה מדוע עשה זאת ענה אביו: "אין זה כסף שהרווחת". כך חזר הסיפור על עצמו במשך מספר ימים. לאחר כמה ימים החליטה האם לבחון את הדבר "צא לעבוד בשוק ונראה מה יאמר אביך". מסקרנותו הלך הבן ועבד קשה ובערב הביא הביתה את משכורתו. ככל הימים - זרק אביו את מטבעו לאש אך הפעם נזעק הנער, אחז ביד אביו וקרא: "לא אבי, אל תשליך את המטבע!" אורו פניו של האב והוא החזיר לו את כספו. ואמר: "עתה ידעתי כי זהו יגיע כפיו". "כיצד ידעת?" שאלה האם. "ראיתי כיצד זעק וחס על הכסף עליו יגע, וחיבב את מטבעו שעמל עליו קשה. ואם כך יידע להעריך את ממונו!" (מעובד ממעשייה גרוזינית)

הפעלה משפחתית: ערכו סבב שיתוף בו תספרו על הישג בחיים לו זכיתם בכוח העמל שלכם.

משלך כוס שנייה של יין. את הכוס השנייה אנו שותים לכבוד מעמד הר סיני. במעמד הר סיני עמדנו יחד וקיבלנו את התורה. בו הפכנו משבט גדול של עבדים עם גורל משותף לעם בעל ייעוד ותכלית של תיקון העולם. בו שמענו את עשרת הדברות שהפכו להיות המצפן המוסרי שלנו כעם וכיחידים. לחיים!

מקורות להרחבה:

לפיכך נברא אדם יחידי בעולם ללמד שכל המאבד נפש אחת מעלין עליו כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מעלין עליו כאילו קיים עולם מלא (תלמוד ירושלמי, מסכת סנהדרין)

כל המלביץ פני חברו ברבים (מעליב ומבייש) כאילו שופך דמים... שאנו רואים שאחרי שמסמיק נהיה חיוור (שהדם בורח מהפנים) (מסכת בבא מציעא, תרגום)

6. לא תרצח

ערכי ליבה שבדיבר:

רצח אנוכי, אלימות, התחזקה, שיימינג: גם הם סוגים של רצח.

שאלה לדין: לאור המקורות בהרחבה מהו ההיפך מ"לא תרצח"? מה תהיה ההתנהגות החיובית הנובעת מ"לא תרצח"?

אחרי שלמדנו 5 דיברות זה האמן אמנה העיקרית. לאחר האנה העיקרית נאמא כוס שליטת של יין - את הכוס השלישית אנו שותים לכבוד עשרת הדברות.

עשרת הדברות הם מילים ספורות בתנ"ך ששינו את פני העולם. עשרת הדברות, מאירים לנו את הדרך גם היום, ומכוונים את התנהגותנו ובחירותינו. עשרת הדברות מקיפים את כל תחומי החיים, ונשארים רלוונטיים בכל דור ודור. הם התמצית של כל התורה וערכי הליבה של עם ישראל. הם המפתח לבנות עולם טוב יותר. לחיים!

מקורות להרחבה:

המאבד נאמנותו - אין לו עוד מה לאבד (הפילוסוף הרומי סנקה)
כל אהבה שהיא תלויה בדבר, בטל דבר, בטלה אהבה; ושאינה תלויה בדבר, אינה בטלה לעולם (פרקי אבות)

כשהאמון נעדר, הפרח היפה ביותר בזר האהבה חסר (גתה)

7. לא תנאף

ערכי ליבה שבדיבר:

אהיות נאמן בכל מצרכות החיסים: נאמן לבן/בת האוג, אחרי, ארצי, אצמי.

הפעלה: "נפילת אמון"

מיהו אדם נאמן? אחד שניתן לסמוך עליו בעיניים עצומות! זה הזמן להוכיח אמון ונאמנות ולבצע בבית: בן משפחה נופל אחורה בעיניים עצומות ובן משפחה בוגר עומד מאחוריו ותופס אותו. בהצלחה!

מקורות להרחבה:

ארץ ישראל בלי שבת לא תיבנה אלא תיחרב... בלי שבת אין ארץ ישראל ואין תרבות ישראל (חיים נחמן ביאליק)

אמר לו הקב"ה למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם (מסכת שבת)

לפני יותר משלושת אלפים שנה נחקק החוק הסוציאלי המתקדם ביותר בתולדות האנושות, יום מנוחה שבועי... ציווי א-לוהי המחייב אדם לנוח מעמלו ביום שבת, להכניס שפיות בחייו שלו עצמו, ומעניק, באופן מהפכני, זכות זהה גם לעבדיו, גם למי שאינו בן דתו, ואפילו לבהמה (שלי יחימוביץ)

4. זכור את יום השבת לקדשו

ערכי ליבה שבדיבר:

*שבת היא תחנת דלק - לנגוף ולנשמה. זוהי
הקדמתנו לזכור את מורו החיים המאריך
ואתחבר לדברים החשובים בחיים: לצמנו,
למשפחתנו ולמסורת של צמנו.*

שרים ביחד: כמה שמחה יש כשהמשפחה

שרה יחד סביב לשולחן השבת!

מוזמנים לשיר את אחת מזמירות השבת או את השיר "מתנות קטנות" שמזכיר לנו איזו מתנה טובה היא השבת עבורנו.

מקורות להרחבה:

שלושה שותפים יש באדם: הקב"ה אביו ואמו, בזמן שאדם מכבד את אביו ואמו, אומר הקב"ה: מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכיבדוני (מסכת קידושין)

עיקר כיבוד אב ואם לעשות להם נחת רוח בין בדברים ובין במעשה (רבנו יונה, אגרת התשובה)

כשם שעניי הבן אל הוריו, כן תהיינה אליו עיני ילדיו בבוא הזמן. אלמלא הקשר בין אבות ובנים - תנותק שרשרת הדורות, תאבד תקוות העבר היהודי לגבי העתיד והאומה הישראלית תחדל מלהיות. אכן גדולה חשיבותם של ההורים בישראל, ולפיכך ייחדה להם התורה מקום נכבד בעשרת הדברות (רש"ר הירש)

5. כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך

ערכי ליבה שבדיבר:

*כיבוד הורים זו חובה שהיא זכות. להכיר טובה
להורים זו כל דאגתם לנו ולצרכינו, וזו כג
שנתנו לנו את מתנת החיים.*

הפעלה משפחתית: ערכו סבב משפחתי בו

הילדים מודים להורים על דבר מסוים שהם קיבלו מהם (תכונה, כשרון, תובנה).
לאחר מכן ההורים מתבקשים גם כן לחלוק עם המשפחה מהו הדבר המרכזי שהם קיבלו מהוריהם ושעליו הם מלאים בהכרת הטוב.

מתנות קטנות

מילים: נעם חורב | לחן: רמי קליינשטיין

זה עוד יום שישי נושם את האוויר
האור והצל משחקים שוב תופסת
השולחן ערוך תמונות ילדות על הקיר
שיירות לבנות חוזרות מבית כנסת

והריח הזה ששורט לי את הלב
מתגנב מתגנב ופוחת דלתות
אל אושר קטן אל אותו שיר ישן
שעובר אצלנו במשך דורות

מתנות קטנות
מישהו שלח לי מתנות קטנות
רסיסים של כוונה עיגולים של אמונה
מתנות קטנות
מישהו שלח לי מתנות קטנות
כמו הכוח לקבל את מה שאין את מה שיש
מה עוד אפשר כבר לבקש

זה עוד יום שישי מרפסת ועיתון
השמש כמו הדאגות לאט נמחקת
מנגינות פשוטות זוחלות מהחלון
ושום סערה כבר לא תסתיר פה את השקט

מתנות קטנות

מישהו שלח לי מתנות קטנות

רסיסים של כוונה עיגולים של אמונה

מתנות קטנות

מישהו שלח לי מתנות קטנות

כמו הכוח לקבל את מה שאין את מה שיש

מה עוד אפשר כבר לבקש

כי בנו בחרת

ואותנו קידשת

ברוך אתה ה'

מקדש השבת

והריח הזה ששורט לי את הלב
מתגנב מתגנב ופוחת דלתות
אל אושר קטן אל אותו שיר ישן
שעובר אצלנו במשך דורות

מתנות קטנות

מישהו שלח לי מתנות קטנות

רסיסים של כוונה עיגולים של אמונה

מתנות קטנות

מישהו שלח לי מתנות קטנות

כמו הכוח לקבל את מה שאין את מה שיש

מה עוד אפשר כבר לבקש

מתנות קטנות

3. לא תשא את שם ה' א-לוהיך לשווא

ערכי ליבה שבדיבר:

*אל תשתמש בשמו של האל לשווא ומצער לכה אל
תתנהג בצורה שמביישת את שמו של עם ישראל.*

הפעלה: מי אני ומה שמי? הדיבר "לא תשא"
מלמד אותנו על חשיבותם של השמות וכיצד

אנו נושאים אותם עלינו. שתפו זה את זה כיצד אתם
מתחברים לשם שניתן לכם על ידי הוריתכם, כיצד השם
שלכם נוגע בכם ומכוון אתכם.

עכשיו בקשו מההורים לספר על שם המשפחה, מה
משמעותו? מהיכן הגיע ועוד.

בתום הסעודה נגיש לילדינו תינוחיים מפתקים.

מקורות להרחבה:

לא לשאת את שמו
לשווא - כל אחד
מאיתנו נושא עליו את
שמו הפרטי ואת שמו
הלאומי (ישראלי) ואת
היותו אדם בעל נשמה
א-לוהית. בכל אחד
ואחת מאתנו נשמה עם
פוטנציאל להגיע רחוק
באישיותו ולתקן את
העולם. כל אחד מאתנו
מייצג בהתנהגותו את
עצמו, את עמו ואת
נשמתו - את א-לוהיו
ולכן צריך להיות מופת
בחיינו. מי שמתנהג
בצורה לא מוסרית, שכל
חיינו הם רק מרדף אחרי
מילוי תאוות, כסף וכבוד,
נשא את שמו לשווא,
בזבז את החיים ואת כח
החיים הא-לוהי שבו
על קטנות. עלינו להיות
מודעים לעוצמה הא-
לוהית שיש בנו ולממש
את הפוטנציאל העצום
שלנו, הן כפרטים והן
כאומה מוסרית-ערכית
(בצלאל ספרא)

חובה עליך לחיות חיים
ראויים לשם ה' הנקרא
עליך
(רש"י הירש)

פיל מת משאיר אחריו
את שנהבו, נמר - את
חברבורותיו, ואדם - את
שמו
(פתגם אינדונזי)

מקורות להרחבה:

שש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו לו למשה.. בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב,ד) "וצדיק באמונתו יחיה" (מסכת מכות)

הדבר הכי גדול בעולם הוא לעשות טובה למישהו אחר! (הרב שלמה קרליבך)

1. אנוכי ה' א-לוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים

זהו כרטיס הביקור של א-לוהים, ושלנו

בדיבר הראשון האל מציג את עצמו לא כבורא העולם אלא כמי שעזר לחלשים (הוציאם ממצרים), זהו כרטיס הביקור שהוא בחר להציג. ואנו - מקבלים מכך השראה ולומדים את היסוד הבסיסי - לעזור לאחרים! זה צריך להיות גם כרטיס הביקור שלנו, עיקר חיינו, וכך נהיה שותפים לתיקון העולם.

דין שאלות לדיון:

- א. הנביא חבקוק ראה באמונה ערך מרכזי ביהדות שנותן משמעות מעמיקה לחיים וממש מחייה אותנו, אם היית צריך להעמיד את כל התורה כולה על מסר אחד, האם היית בוחר באמונה? ולמה?
- ב. ספרו על דמות שהיא עבורכם סמל ומופת לנתינה לזולת. איזה מעשה טוב גם אתם יכולים לעשות כמוה?

מקורות להרחבה:

עבדי זמן - עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבד חופשי (רבי יהודה הלוי)

ויש בכלל זה העבודה זרה הגדולה המצויה היום בעולם מציאות חזק, והוא: התכוונות כל המחשבות והעסקים לקיבוץ הממון והצלחת הנכסים שהמה להם האלוהים האדירים, אשר עליהם הם נשענים ובאמונתם הם נמשכים... זוהי גופה של עבודה זרה ועיקרה (ר' יצחק עראמה)

כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה (רמב"ם)

כולנו עבדים אפילו שיש לנו כזה כאילו פותחים פה גדול ומחכים לעונג הבא, כולנו מכורים של מישהו... (ברי סחרוף)

2. לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני

ערכי ליבה שבדיבר:

לא אהשתאבד אצבואה זרה, לאדאס, אכס, אמצוה, אכבוא, א"מה אחרים יגידו?"

הפעלה משפחתית: ראו את דבריו של הרב יצחק עראמה, ונסו להסביר כיצד כל אחד מהנושאים ברשימה הבאה יכול להפוך לעבודה זרה: כסף, קריירה, ניצחון, אוכל, יופי, כבוד, ספורט, אהבה, מסכים

תנו דוגמאות בכל נושא לעבודה זרה. מהו המכנה המשותף של דוגמאות אלו? לאור זאת, נסו להסביר איך אפשר להימנע מהשתעבדות / התמכרות לדברים אלו.

שבועות fun

 שרים יחד: אין יותר טוב מלסיים בשירה משותפת!

תוכלו לשיר שירים הקשורים לחג: ארץ זבת חלב ודבש / סלינו על כתפינו

שירים הקשורים לאחדות: לחיי העם הזה / יחד כל הדרך / יחד לב אל לב

ושירי תפילה לעתיד טוב יותר: הלואי / בשנה הבאה / לו יהי.

משחקים

קבלו מאתנו כמה הצעות מדליקות למשחקים ופעילויות נוספות סביב השולחן:

1. **פנטומימה:** נבקש ממתנדב להציג דיבר אחד בפנטומימה וכל השאר צריכים לנחש מהו הדיבר.
2. **בוב הבנאי:** על המשתתפים לבנות דגם של לוחות הברית מכל חפץ שזמין על השולחן (סכין, מזלג ועוד). אפשר כתחרות בין 2 קבוצות.
3. **שיר השירים:** על בני המשפחה למצוא במהירות שירים שיש בהם את המילה הבאה: תורה/ שבועות/ חלב/ עם ישראל.
4. **עשרת live:** המחזו בעזרת ילדיכם את מעמד הר סיני על פי הטקסט המובא בתחילת ההגדה. תוכלו לתת ל'משה' מטפחת לראש, מקל מטאטא בתור מטה, כסא בתור הר סיני ו2 ספרים בתור לוחות הברית.
5. **הדיבר שמדבר אליי:** ערכו סבב חופשי של בני המשפחה בו תספרו על הדיבר שנוגע בכם במיוחד ומדוע.
6. **הדיבר שמדבר אלינו:** חשבו מהו הדיבר שהכי חסר בחברה הישראלית בתקופה הזו.
7. **הדיבר המשפחתי שלנו:** האם ישנו ערך הקשור לדיבר שהמשפחה שלכם מצטיינת בו במיוחד? לדוגמא: כנות ואמירת אמת (לא תענה ברעך עד שקר) כבוד (כבד את אביך ואת אמך) ועוד.

משולג את כוס היין הרביעית והאחרונה - את הכוס הרביעית של היין אנו שותים לכבוד האחדות בעם ישראל.

במעמד הר סיני שררה בעם ישראל אחדות נדירה. "ויחן שם ישראל נגד ההר" - מפרש רש"י כי לשון היחיד "ויחן" מלמדת כי חנו שם "כאיש אחד בלב אחד". כאז גם היום, נישא תפילה לאחדות והבנה ביננו. שנזכה כולנו יחד, כל גווי הקשת הפוליטית החברתית והדתית, להתאחד סביב המכנה המשותף שלנו, ערכי הליבה שלנו, עשרת הדברות. ויחד - נבנה עולם טוב יותר. לחיים!!

ברוך ברכת השולחן

חג שמח!

מי אנחנו: פרויקט עשרת הדברות

פרויקט עשרת הדברות נוסד מתוך חזון למציאת מכנה משותף מחבר בין כל חלקי החברה הישראלית, תוך חשיפת ערכי הליבה של עם ישראל המצויים בעשרת הדברות ומהווים מצפן מוסרי עבור כל אחד ואחת מאיתנו.

עשרת הדברות הינם מצע ערכי, יהודי, אוניברסלי ורלוונטי, ליצירת חברה מתוקנת ובניית עולם טוב יותר.

פרויקט עשרת הדברות זוכה לעניין ולהצלחה רבה מאוד ופועל למעלה מעשור בארץ ובעולם, על מנת ללמד, להעמיק ולחשוף את החיבור לעשרת הדברות כערכי ליבה בערוצי פעילות מגוונים:

תוכניות לבתי ספר יסודיים וחטיבות ביניים ממלכתיות, בתי מדרש לסטודנטים, בתי מדרש להכשרת מדריכים, קורסים דיגיטליים ותוכניות העצמה לנשים.

לפרויקט אלפי משתתפים בכל שנה ועשרות אלפי בוגרים.

לאתר בעברית: www.aseret.org.il

לאתר באנגלית: www.projectaseret.org

נשמח לקבל מכם משוב <<

ההסתדרות הציונית העולמית
המערך לשירותים רוחניים בתפוצות
World Zionist Organization
Center for Religious Affairs in the Diaspora

רח' המלך ג'ורג' 48, ת.ד. 92, ירושלים 9100002

טל +972-2-6202459

www.wzo.org.il/ruchani